

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ENGELLİLER ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
PROJESİ

Projenin Adı:

İskenderun ve Çevresinde Yaşayan İşitme Engelli Bireylere, Ailelerine ve Öğretmenlere Yönelik Değerlendirme ve Eğitim Projesi

Proje Tanıtımı:

Her sağlıklı birey gibi, engelli bireylerin de hayatın her alanında kimseye muhtaç olmadan varlıklarını sürdürmesi en doğal haklarıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün ölçütlerine göre; gelişmiş ülkelerde nüfusun % 10'u, gelişmekte olan ülkelerde ise nüfusun %12'si engelli bireylerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, bugün dünyada 500 milyondan fazla insanın engelli olduğu söylenebilir. Dünya ortalamalarına göre doğuştan işitme kaybı insidansı 1/800–1/1500 arasında değişmektedir. Ülkemiz, doğuştan işitme kaybının en yoğun görüldüğü ülkeler arasındadır. Türkiye’de, her yıl yaklaşık olarak 2500 bebek işitme kaybı ile doğmaktadır. Okul çağına dek işitme kaybı oranı 5/1000’e ulaşmaktadır.

Günümüzde işitme engelli bebek, çocuk ve yetişkinlerin değerlendirme, tanılama, tedavi ve rehabilitasyonlarına verilen önem hem dünyada hem de ülkemizde giderek artmaktadır.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan “2002 Türkiye Özürlüler Araştırması”na göre ülkemizde nüfusun %12.29'unu engelli bireyler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda 2010 nüfus sayımı verilerine göre (Genel nüfus: 73.722.988) ülkemizde yaklaşık 9.060.555 engelli bulunmaktadır. Yine aynı çalışmaya göre ülkemizdeki engellilerin % 0.37'sini (335.240) işitme, % 0.38'ini (344.301) ise dil ve konuşma engelliler oluşturmaktadır.

Ülkemizde 2004 yılında başlatılan "*Ulusal Yeni Doğan İşitme Taraması*" ile tüm bebeklerin doğum hastanelerinden taburcu olmadan önce işitmelerinin güvenli ve doğru olarak test edilmesi sağlanmaktadır. Böylelikle, erken tanılanan, erken cihazlandırılan ve yine erken dönemde işitsel-sözel eğitimle desteklenen bebek ve çocuklar, normal işiten akranları

düzeyinde konuşma-dil, sosyal, duygusal ve akademik becerileri kazanabilmektedirler.

Bu nedenle, işitme engelinden dolayı özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, erken ve doğru teşhis sonrasında cihazlandırılması (işitme cihazı/koklear implant), engel düzeylerine uygun olarak eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması ile kendilerine kaynaştırma eğitimi ve mesleki eğitim verilerek topluma kazandırılmaları gerekir. Bununla birlikte, bu bireylerin yaşam ve eğitim sürecinde önemli bir yere sahip olan ailelerin ve öğretmenlerin de konu hakkında bilgilendirilmesi oldukça önemlidir.

Projenin amacı

Bu projede, İskenderun ve çevresinde bulunan işitme engelli bebek, çocuk, adölesan ve yetişkinlerin işitmesinin değerlendirilmesi, işitme kaybının tipi ve derecesine uygun olarak cihazlandırılması, engel düzeyi ve yaşına uygun olan bir özel eğitim merkezi ve eğitim kurumuna (anaokulu, ilköğretim/kaynaştırma, işitme engelliler okulu vb.) yönlendirilmesi ve bu bireylerin anne, baba ve öğretmenlerine yönelik danışmanlık ve yönlendirme hizmetlerinin verilmesi amaçlanmaktadır.

Projede uygulanacak yöntem, teknik ve kullanılacak araçlar

Projenin uygulaması üç aşamadan oluşmaktadır;

1. Değerlendirme/Tanılama
2. Cihazlandırma (İşitme cihazı/koklear implant) ve/veya cihaz kontrolü
3. Eğitim ve Yönlendirme

1. Değerlendirme/Tanılama

Bu aşamada işitme kayıplı bireyin yapılacak olan odyolojik testler ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Genel anlamda odyometrik inceleme, çeşitli tipte ses üreten cihazlardan gelen uyarılara, hastaların cevaplarının kaydedilmesi ile yapılmaktadır. Odyometrik inceleme yöntemleri, tonal odyometrisi, vokal (konuşma) odyometri, objektif odyometriler ve çocuk odyometrisi şeklinde sınıflandırılabilir. Bu testlerle, işitme kaybının derecesi, frekansı ve tipi belirlenir. Böylelikle işitme kaybına neden olan hastalığın da teşhisi konularak tedavisi sağlanır. Projede yer alacak olan

işitme engelli bireylerin işitmelerinin değerlendirmesinde odyometrik değerlendirme, OAE (Otoakustik emisyon) ve akustik immitansmetrik değerlendirmelerinin yapılması amaçlanmaktadır.

2. Cihazlandırma (işitme cihazı/koklear implant) ve/veya cihaz kontrolü

İletim tipi işitme kayıplarının tedavisinde tıbbi uygulamalar ve cerrahi girişim yöntemleri kullanılırken, sensorinöral tip işitme kayıplarında tedavi, işitme cihazı, orta kulak protezleri, koklear implant, beyin sapı implantı uygulamalarından oluşmaktadır. Proje kapsamında değerlendirilecek olan bebek, çocuk, adölesan ve yetişkinlerin odyolojik değerlendirme sonuçları doğrultusunda, bireylerin işitme kayıplarına uygun olarak cihazlandırılması, cihaz kullanmakta olan bireylerin ise mevcut cihazlarının kontrolü amaçlanmaktadır.

3. Eğitim ve Yönlendirme

İşitme engelli bireylerde eğitim ihtiyacı orta derecede işitme kaybı (26-40 dB) ile başlar. Çok hafif ve hafif derecede işitme kaybı olan çocuklara ev ve sınıf ortamlarında gerekli akustik düzenlemeler yapılarak uygun dinleme koşulları konusunda danışmanlık verilmelidir. Daha ileri işitme kayıplarında özel eğitim desteği oldukça önemlidir. İşitme kayıplı çocukların kronolojik yaş, işitsel algı ve konuşma-dil yaşları göz önüne alınarak, normal işiten akranları ile aynı ortamı paylaştıkları kaynaştırma eğitimine yönlendirilmeleri, ailelere çocuklarının eğitim yaşantıları konusunda danışmanlık yapılması ve bu çocukların eğitiminde rol oynayan öğretmenlerin konu hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Proje kapsamında, işitme kayıplı çocukların eğitsel değerlendirilmesi yapıldıktan sonra, uygun ve nitelikli eğitim/özel eğitim kurumlarına yönlendirilerek, aile ve öğretmenlerin işitme engelli çocuğun eğitimi ve dikkat edilmesi gereken noktalar konusunda bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Çocukların eğitsel değerlendirmesinde, genel gelişim ve dil testlerinin kullanılması planlanmaktadır.

Gerekli araç-gereçler ile uzman desteği:

- Odyometri cihazı
- OAE cihazı
- Akustik immitansmetri
- Odyogram
- DGGT-2 testi
- Okul Öncesi Dil Ölçeği
- Test odası/Sessiz oda (İşitme değerlendirmesi)
- Müdahale odası
- Eğitsel değerlendirme odası
- Dersane
- Bekleme odası
- Oyun odası
- Barkovizyon/Projeksiyon
- Ses düzeni
- Perde
- Yazı tahtası, kalemleri ve silgi
- Masa
- İşaret dili çevirmeni

Projeye dâhil edilecek bireyler

Projede yer alacak işitme engelli bireyler beş grup altında toplanmıştır:

1. Bebeklik ve erken çocukluk dönemindeki engelliler (0-3 yaş) ve aileleri.
2. Okul Öncesi dönemindeki engelliler (4-6 yaş) ve aileleri.
3. Okul dönemindeki engelliler (7-12 yaş) ve aileleri.
4. Adölesan dönemindeki engelliler (13-20 yaş) ve aileleri.
5. Yetişkinlik dönemindeki engelliler (21-25 yaş) ve aileleri.

Ayrıca,

6. Engelli öğrencisi bulunan öğretmenler de (devlet/özel eğitim merkezleri) projeye dahil edilmiştir.

İlk beş gruptan en fazla 25 engelli birey ve aileleri olmak üzere toplam 125 engelli bireyin ve ailelerinin projede yer alması planlanmaktadır. Proje dâhilinde, her engelli grubuna değerlendirme ve tanı için 1 (bir) iş günü ayrıldıktan sonra, aynı günün sonunda engelli bireylerin ailelerine bilgilendirme toplantısı düzenlenecektir. Ayrıca, engelli öğrencileri bulunan öğretmenlere yönelik eğitim, bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti verilecektir.

Başlama-Bitiş Tarihi ve Süresi:

Projenin 23-28 Ocak 2012 tarihleri arasında 6 (altı) gün yapılması planlanmaktadır.

Projede yer alan ve katkı sağlayan kurum, kuruluş ve kişiler

Proje Yürütücüsü: Prof. Dr. Erol BELGİN, Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, KBB Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Proje Sorumluları

Prof. Dr. Esra BURCU, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Şebnem SEVİNÇ, Hacettepe Üniversitesi KBB Anabilim Dalı, Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Bilim Dalı

Dr. Sanem ŞAHLI, Hacettepe Üniversitesi KBB Anabilim Dalı, Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Bilim Dalı

Fatih KAYIRAN (Hacettepe Üniversitesi Genel Sekreter Yardımcısı), Hacettepe Üniversitesi Engelliler Araştırma ve Uygulama Merkezi Destek Birimi Sorumlusu

Anşe KOCA, Hacettepe Üniversitesi Engelliler Araştırma ve Uygulama Merkezi Koordinatörü